

Sbírky notových rukopisů a korespondence Hudebního oddělení Národní knihovny České republiky obsahují i několik pramenů k životu a dílu Otakara Ostrčila (1879-1935), skladatele, dirigenta a dramaturga; osobnosti, která významně formovala českou hudební kulturu zejména v roli šéfa opery Národního divadla v Praze v období první československé republiky. Následující text přináší přehled těchto pramenů, jejich popis a zhodnocení. V případě notových rukopisů přibližuje okolnosti vzniku a provozování dané skladby a její aktuální pramennou situaci. Korespondenci tvoří osm kratších dopisů, které předkládáme formou jejich edice.

* * *

Skladatelské dílo Otakara Ostrčila čítá dvacet pět číslovaných opusů a čtyřicet skladeb bez opusového čísla. Dochovala se podstatná část Ostrčilových notových autografů, řada dobových a pozdějších opisů a také tištěná vydání přibližně poloviny všech jeho skladeb.¹ V současné době je největší část pramenů včetně většiny notových autografů uložena v Národním muzeu, a to v Hudebně-historickém oddělení Českého muzea hudby,² několik autografních skic je deponováno v divadelním oddělení Historického muzea. V hudebním archivu Národního divadla jsou uloženy opisy Ostrčilových oper a vokálně-instrumentálních děl; jedná se o provozovací materiály s množstvím skladatelových vlastních poznámek. Početnou sbírku opisů Ostrčilových skladeb, mnohdy autorizovaných, vlastní i Český rozhlas Praha a Český hudební fond – tyto materiály z velké části pocházejí z Ostrčilovy pozůstalosti a obsahují skladatelovy poznámky a korektury. K institucím, v jejichž fondech se nacházejí Ostrčilovy rukopisné notové prameny, a to i autografy, patří rovněž Národní knihovna České republiky v Praze.

Největší část dochované Ostrčilovy korespondence je uložena v Národním muzeu – Českém muzeu hudby, kde dopisy Ostrčilem odeslané jsou součástí fondu nenotových rukopisů a korespondence přijatá se nachází v archivu Společnosti Otakara Ostrčila.³ Velká část korespondence z doby skladatelova působení ve funkci šéfa opery Národního divadla je deponována v Archivu Národního divadla. Korespondence s rodinou a další dopisy osobního charakteru jsou uloženy v Blatském muzeu v Soběslavi. Vzájemná Ostrčilova korespondence s Leošem Janáčkem, kterou již v roce 1948 vydal Artuš Rektorys,⁴ se nachází

¹ Aktuální stav pramenů k Ostrčilovu skladatelskému dílu reflektuje *Soupis skladeb Otakara Ostrčila*, in: KRATOCHVÍLOVÁ, Markéta: *Otakar Ostrčil*, Praha: KLP, 2018, s. 135-206.

² Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, Markéta: *Notové autografy Otakara Ostrčila v Českém muzeu hudby / Musical Autographs of Otakar Ostrčil in the Czech Museum of Music*, in: *Musicalia* 5 (2013), č. 1-2, s. 139-156, <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/maehmhotcmom/5-1-2/notove-autografy-otakara-ostrčila-v-ceskem-muzeu-hudby>.

³ Tento velký soubor korespondence v NM-ČMH byl při přípravě této studie prozkoumán, bohužel se nepodařilo nalézt protějšky k žádnému z dopisů pojednaných v této studii.

⁴ REKTORYS, Artuš (ed.): *Korespondence Leoše Janáčka s Otakarem Ostrčilem*, Praha: Hudební matice Umělecké besedy, 1948.

Markéta KRATOCHVÍLOVÁ

Praha

Autografy Otakara Ostrčila ve sbírce Hudebního oddělení Národní knihovny ČR*

Otakar Ostrčil's autographs in the collection of the Music Department of the National Library of the Czech Republic

The collection of music manuscripts and correspondence of the Music Department of the National Library in Prague contains several sources on the life and work of composer, conductor, and dramaturge Otakar Ostrčil (1879–1935), the head of the Opera of the National Theatre in Prague in 1920–1935. The presented text provides an overview of these sources, their description and assessment. Manuscript sign. 59 R 550 is an autograph score of Ostrčil's orchestration of Josef Bohuslav Foerster's melodrama *Norská balada* ("Norwegian Ballad"). This arrangement was created and performed in 1909 on the occasion of Foerster's 50th birthday, for which the Prague Orchestral Association prepared a concert composed exclusively of Foerster's work. This was the ensemble's second concert under Ostrčil's leadership, and the autograph is the only surviving version and one of only two sources of this piece (the other one is a manuscript copy in the Czech Radio archive; the piece was not printed). According to the notes in the score, Ostrčil probably conducted from this source when this composition was premiered. Manuscript sign. 59 R 1990, a piano arrangement of Ostrčil's suite for the Jaroslav Kvapil's play *Sirotek* ("The Orphan"), is written partly in Ostrčil's hand and partly in that of Jiří Schulz, the arranger. This manuscript was the engraver's copy for the edition in the Music Publishing House of the Foerster Company in 1927. Ostrčil's autograph correspondence held in the Music Department of the National Library consists of eight items (5 short letters and 3 visiting cards with messages; see Appendix).

Keywords: history of music; Czechoslovakia; 20th century; National Library of the Czech Republic; Ostrčil, Otakar; Vycpálek, Ladislav; autographs; correspondence
Number of characters / words: 38 181 / 5 643
Number of figures / tables: 26 / 1
Number of appendices: 1 (8 edited items of correspondence)

* Tato studie vznikla na základě institucionální podpory Dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace (DKRVO) Národní knihovna České republiky, poskytované Ministerstvem kultury České republiky, oblast 2: Hudební věda.

v brněnském Janáčkově archivu Moravského zemského muzea. Vzájemná korespondence se Zdeňkem Nejedlým je součástí Nejedlého fondu v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd ČR a vyšla v důkladné kritické edici Stanislavy Zachařové.⁵ Publikována byla také korespondence s Vilémem Zítkem,⁶ s Otakarem Jeremiášem,⁷ Torem Mannem,⁸ Ostrčilovy dopisy adresované Fibichovi,⁹ dopisy Albana Berga Ostrčilovi¹⁰ a výběr Ostrčilových konceptů dopisů z období jeho vedení opery Národního divadla.¹¹

Tab. 1:
Přehled Ostrčilových autografních pramenů v Hudebním oddělení Národní knihovny ČR

Pramen	Datace (rok)	Rok akvizice	Signatura
Josef Bohuslav Foerster / Otakar Ostrčil: <i>Norská balada</i> (Ostrčilova autografní partitura)	1909	1929	59 R 550
Otakar Ostrčil / Jiří Schulz: <i>Klavírní suita z hudby k scénické pohádce Sirotek</i> (částečný Ostrčilův autograf)	[1920-1927]	1959/1960	59 R 1990
Dopis Otakara Ostrčila Ladislavu Vycpálkovi	1932	1939	59 L 108
Dopis Otakara Ostrčila Ladislavu Vycpálkovi	1933	1939	59 L 128
Dopis Otakara Ostrčila Ladislavu Vycpálkovi	1931	1939	59 L 129
Dopis Otakara Ostrčila Ladislavu Vycpálkovi	1919	1939	59 L 146
Vizitka Otakara Ostrčila s jeho vzkazem neznámému adresátovi	1914	2001	59 L 626/1
Vizitka Otakara Ostrčila s jeho vzkazem neznámému adresátovi	[1909]	2001	59 L 626/2
Vizitka Otakara Ostrčila s jeho vzkazem neznámému adresátovi	1922	2001	59 L 626/3
Dopis Otakara Ostrčila Jindřichu Květovi	1913	2017	59 L 752

Ostrčilovy notové autografy v Hudebním oddělení Národní knihovny ČR v Praze

Hudební oddělení Národní knihovny uchovává dva Ostrčilovy notové autografy: melodram Josefa Bohuslava Foerstera (1859-1951) *Norská balada* v Ostrčilově úpravě pro orchestr a Ostrčilovu suitu z hudby ke scénické pohádce *Sirotek* v klavírní úpravě od Jiřího Schulze (1898-1953). Do sbírky Hudebního oddělení přišly nezávisle, třicet let po sobě, ale spojuje je několik skutečností. V obou případech se jedná o úpravy – jednou je Ostrčil upravovatelem, podruhé »upravovaným«
skladatelem –, což je také důvodem, proč tyto prameny nejsou vždy jednoznačně identifikovány jako Ostrčilovy autografy. Obě skladby jsou spojeny také historickými okolnostmi: ve své orchestrální podobě se pojí s Ostrčilovými dirigentskými začátky u orchestru Národního divadla (*Sirotek*) a u pražského Orchestrálního sdružení (*Norská balada*) a obě byly po několik desetiletí součástí repertoáru druze jmenovaného tělesa.

Norská balada

Pod signaturou 59 R 550 je v Hudebním oddělení Národní knihovny uložen autograf Ostrčilovy instrumentace¹² melodramu *Norská balada*. Foerster jej složil pro hlas a klavír v roce 1905 na slova »Thorgerdiny písně«
z románu Julia Zeyera (1841-1901) *O věrném přátelství Amise a Amila*.¹³ Text balady může obsahem připomínat Erbenova *Vodníka* bez motivu dítěte, je však

⁵ ZACHAŘOVÁ, Stanislava (ed.): *Zdeňk Nejedlý – Otakar Ostrčil: Korespondence*, Praha: Academia, 1982.

⁶ REKTORYS, Artuš (ed.): *Korespondence Otakara Ostrčila s Vilémem Zítkem*, Praha: Orbis, 1951.

⁷ [PATZAKOVÁ, Anna, (ed.)]: *Otakar Ostrčil – Otakar Jeremiáš ve svých dopisech, v práci a zápasech o pokrokovou linii českého umění*, Praha: Společnost Otakara Ostrčila, 1959.

⁸ KROUPA, Jiří K. – KRATOCHVÍLOVÁ, Markéta: *Otakar Ostrčil na břehu mořském: K historii jeho dirigentských vystoupení v Göteborgu v listopadu 1928*, in: *Clavibus unitis* 5 (2016), s. 1-26, zde s. 16-25, https://www.acecs.cz/media/cu_2016_05_kratochvilova_kroupa.pdf.

⁹ VANICKÝ, Jaroslav: *Ostrčil a Fibich (Korespondence žáka učitelí)*, in: ŠTĚDRŮN, Bohumír (ed.): *Sborník pedagogické fakulty University Karlovy k šedesátým narozeninám prof. dr. J. Plavce*, Praha: 1966, s. 169-180.

¹⁰ *Věstník Společnosti Otakara Ostrčila*, březen 1947, do češtiny přeložil Josef BARTOŠ.

¹¹ Výběr konceptů dopisů Ostrčilům odeslaných v období jeho vedení opery Národního divadla v Praze, který uchovává NM-ČMH v archivu Společnosti Otakara Ostrčila, byl otištěn v monografii KRATOCHVÍLOVÁ, *Otakar Ostrčil* (← pozn. 1), s. 209-276.

¹² Instrumentace Foerstera melodramu je jednou z pěti Ostrčilových úprav jiného skladatele. Dalšími čtyřmi jsou jeho klavírní úpravy Fibichových (vokálně-)instrumentálních skladeb: opery *Bukovín*, selanky *V podvečer*, suitu *Dojmy z venkova* (část »Měsíčná noc«) a balady *Meluzína* (úprava pro čtyři ruce).

¹³ ZEYER, Julius: *Román o věrném přátelství Amise a Amila*, Praha: Nákladem knihtiskárny Militkého a Nováka, 1880. Román vycházel nejprve časopisecky na pokračování roku 1877 v časopise *Lumír*. »Thorgerdinu píseň«
najdeme ve čtvrté části románu nazvané *Thorgerda*.

inspirován skandinávskou mytologií a poezií a v rámci románu je zasazen do adaptace starofrancouzského eposu. Ostrčil skladbu instrumentoval v roce 1909 pro koncert pražského Orchesterálního sdružení, který se konal při příležitosti oslav Foersterových padesátých narozenin.

Nejen instrumentace, ale celý koncert byl Ostrčilovým dílem, jeho darem k padesátinám přítele Foerstera. Na konci roku 1908 se Ostrčil stal šéfdirigentem Orchesterálního sdružení. Tento amatérský orchestr, založený o dva roky dříve, pod jeho vedením studoval náročný a moderní repertoár a v období před první světovou válkou obohacoval pražský hudební život málo uváděnými skladbami českých i světových skladatelů, jako byli Zdeněk Fibich, Gustav Mahler, Hector Berlioz, Otakar Zich, Otakar Jeremiáš nebo právě Foerster. Hned druhý koncert, který s Orchesterálním sdružením Ostrčil připravil, byl právě tento foersterovský narozeninový, výhradně z Foersterova díla, přičemž dvě skladby zazněly v premiéře. Událost ukazuje, jakou dramaturgickou výzvou bylo pro Ostrčila od samého začátku jeho působení u tohoto tělesa.

První zmínky o Ostrčilově záměru instrumentovat *Norskou baladu* nacházíme v jeho korespondenci s Foersterem z května 1909. Vyplývá z ní, že Foerster nechal na Ostrčilovi výběr skladby a následně souhlasil s jeho volbou. I podle Foersterova názoru je *Norská balada* myšlena instrumentálně.¹⁴ Ostrčil partituru dokončil 23. srpna 1909 ve Vápenném Podole,¹⁵ jak čteme na poslední straně autografu sign. 59 R 550.

Na koncertě k Foersterovým padesátinám 13. prosince 1909¹⁶ v pražské Plodinové burze, na němž byla *Norská balada* v Ostrčilově úpravě provedena poprvé, dále zazněla Foersterova *Symfonie č. 3 D dur*, op. 36, *Slavnostní ouvertura*, op. 70, a scénická hudba *Šípková Růženka*, op. 64. Ostrčilova instrumentace byla hodnocena kladně, např. v recenzi Jaroslava Kříčky:

»Melodram „Norská ballada“ na slova Zeyerova [...] volal po orchestru a jmenuje přímo barvy orchestrální ve své klavírní úpravě. Pan O. Ostrčil instrumentoval jej obratně i stylově, vyzvednul jeho líčení i pathos a ztlumiv šťastnou kombinací dřevěných nástrojů příliš lidový tón svatební hudby ve střední části.“¹⁷

Příjemným překvapením byl pro hudební kritiky výkon orchestru:

»Jeho nadaný dirigent, p. O. Ostrčil, byl po zásluze akklamován spolu s přítomným jubilantem.«¹⁸

Kříčkova slova, že Foerster »jmenuje přímo barvy orchestrální ve své klavírní úpravě«, jsou ovšem v konfrontaci s dosud známými prameny matoucí. Pokud by měl Kříčka na mysli přímo slovní pokyny k instrumentaci v autorově klavírní verzi, pak není znám žádný exemplář, který by takové údaje obsahoval. Chybějí v jediném známém Foersterově autografu klavírní verze, uloženém v Ostrčilově pozůstalosti v Blatském muzeu v Soběslavi,¹⁹ i v jejím tištěném vydání z roku 1908,²⁰ které mohl recenzent znát a mít při koncertě k dispozici. Ani z jiných dochovaných pramenů, např. z korespondence obou skladatelů, nevyplývá, že by Ostrčil naplňoval v notách slovně zaznamenané Foersterovy představy o instrumentaci. Lze tedy předpokládat, že se jedná o metaforické vyjádření v podobném duchu, jako že »melodram volá po orchestru«. Podle autora recenze snad skladba »jmenuje barvy orchestrální« svým charakterem klavírní sazby příslušných míst, třeba i v kombinaci se zhudebňovaným textem, v němž se vyskytují zvukomalebná a asociace vyvolávající slova (»zatmění«, »šumění«, »lesklý«, »v hloubi«, »kvílí«).

¹⁴ J. B. Foerster → O. Ostrčil, Baden 6. 5. 1909 a Baden 15. 5. 1909, nezpracovaný archiv Společnosti Otakara Ostrčila uložený v Národním muzeu – Českém muzeu hudby (dále jen NM-ČMH) v Praze.

¹⁵ Obec u Chrudimi, kde Ostrčil každoročně trávil část léta.

¹⁶ Foerster se narodil 30. prosince.

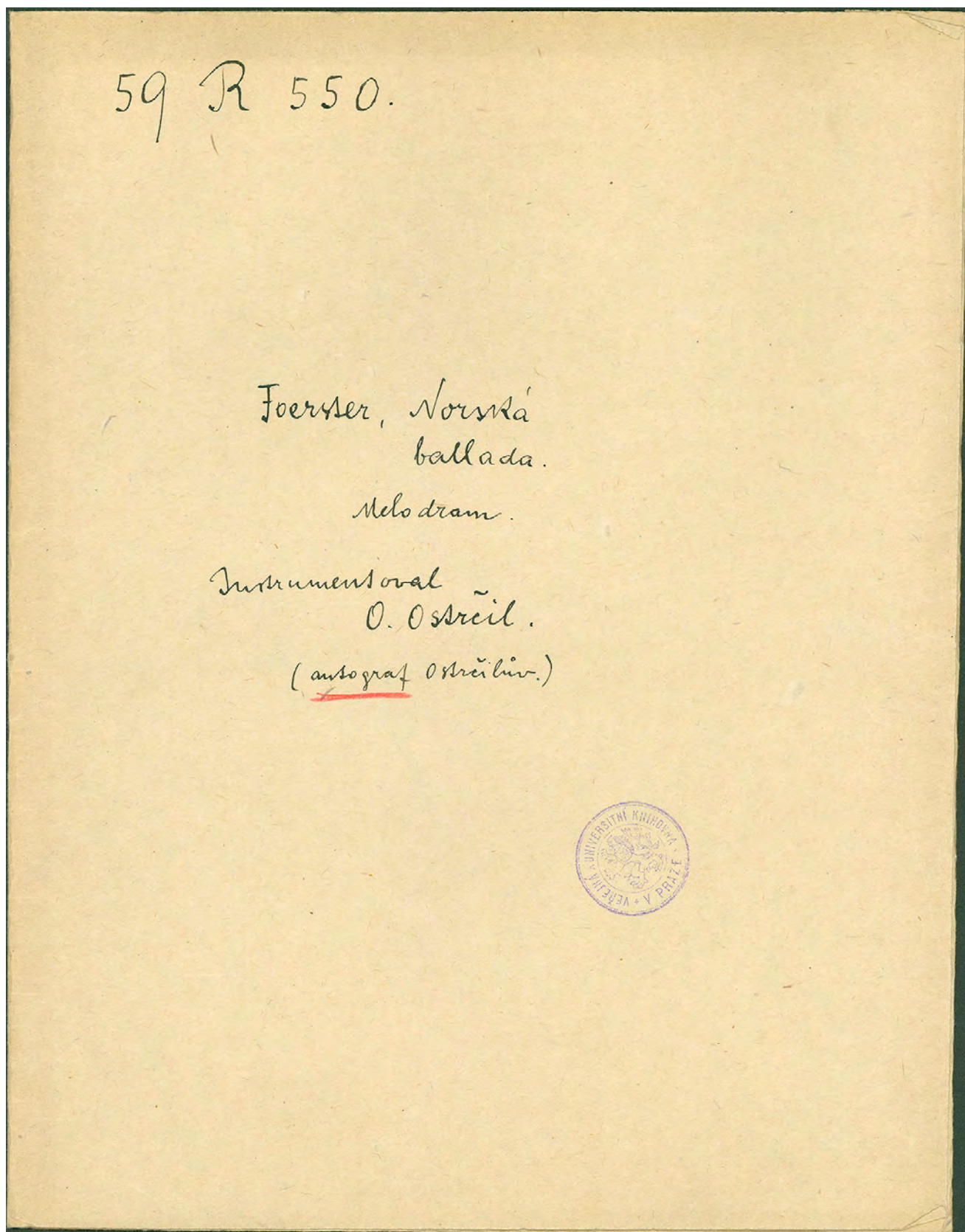
¹⁷ KŘIČKA, Jaroslav: *Koncerty*, in: *Hudební revue* 3 (1910) č. 1, s. 37-39, zde s. 38, <https://www.digitalniknihovna.cz/mlp/uuid/uuid:56c4ed2e-1489-11e6-b5db-001b63bd97ba>.

¹⁸ Tamtéž. Srov. PISKÁČEK, Adolf: *Feuilleton. Hudba. Koncert. Na oslavu 50. narozenin Jos. B. Foerstera*, in: *Venkov* 4 (1909), č. 295 (15. 12. 1909), s. [1], <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:31872c40-ca31-11e7-80e7-5ef3fc9bb22f>.

¹⁹ V Blatském muzeu v Soběslavi, které spadá pod Husitské muzeum v Táboře, se nachází část Ostrčilovy pozůstalosti. Sběrka pochází z osmdesátých let 20. století, převažují v ní doklady Ostrčilovy rodiny, korespondence a fotografie, je tu skladatelův klavír a nábytek z Ostrčilova pražského bytu, sbírka obsahuje i několik pramenů ke skladatelskému dílu. Ostrčil v Soběslavi trávil v letech 1925-1935 letní dovolené a zkomponoval zde své vrcholné opusy: *Léto*, *Křížovou cestu* a *Honzovo království*. Město si svého slavného letního hosta do dnešních dnů připomíná, mj. bustou v parku a pamětní síní a expozicí v Blatském muzeu. Více viz KRATOCHVÍLOVÁ, Markéta: *Otakar Ostrčil a Soběslav*, in: *Musicalia* 11 (2019), č. 1-2, s. 175-187, <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/maehmhjotcmom/11-1-2/otakar-ostrcil-a-sobeslav>.

²⁰ Foersterova klavírní verze vyšla jako třináctistránková příloha časopisu *Česká hudba* 14 (1908), vydávaného v Kutné Hoře Adolfem Švarcem. Ostrčilova úprava pro orchestr tiskem nevyšla.

Čistopisná partitura je celá psána Ostrčilovou rukou, skladatelem je i datována a signována. Rok akvizice 1929 spadá do období, kdy budoucí Hudební oddělení Národní knihovny vedl Ladislav Vycpálek. Ten také autograf určil a obálku vlastnoručně nadepsal (► Obr. 1).

Popis pramene

Obálka: [perem rukou Ladislava Vycpálka, slovo »autograf« podtrženo červenou pastelkou (► Obr. 1).] »59 R 550 | Foerster, Norská ballada. | Melodram. | Instrumentoval O. Ostrčil. | (autograf Ostrčilův)«

Obr. 1:
Vycpálkova obálka
k autografu Ostrčilovy
Norské balady
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 550)

Norská balada

Melodram na slova J. Zeyera (z románu „Amis a Amil.“)

stojt.
Jos. B. Foerster. op. 40 b

Moderato solenne *instrumentoval O. Ostrčil*

*Byla to královna stará, na trůně
seděla a jímala sladké slasy
a také zapek:*

Obr. 2:
Ostrčilův autograf
Norské balady,
titulní strana [= s. 1]
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 550)

Partitura: 14 listů 28-linkového notového papíru o formátu 355 × 270 mm na výšku, 22 číselných stran (počínaje od fol. 2^a) popsaných perem, opravy a poznámky k interpretaci červenou pastelkou, parcelace modrou, vše včetně paginace Ostrčilovou rukou.

Obsazení: recitátor a orchestr: fl I, II, picc - ob I, II - cl I, II in B - fg I, II - cor I, II, III, IV in F - tr I, II - trbn I, II, III - timp - arpa - archi.

[Titul na s. 1 Ostrčilovou rukou (► Obr. 2):] »Norská balada.« I Melodram na slova J. Zeyera (z románu „Amis a Amil.“) I složil I Jos. B. Foerster. op. 40 b« I [vpravo:] »Instrumentoval O. Ostrčil«.

22

Fl.
U.
U.
Fag.
Corno.
Tramb.
Tromb.
Cimp.
gdammit
Doinstrumentováno 23/8 1909 ve Vápenném Podole l. O. Ostrčil.
A. Ostrčil
C. P. PRAHA

[Konec skladby na s. 22 (► Obr. 3):] »(Doinstrumentováno 23/8 1909 ve Vápenném Podole l. O. Ostrčil.)«

Na obálce, na fol. 1^r a 2^r [= s. 1] kulaté razítko: »VEŘEJNÁ A UNIVERSITNÍ KNIHOVNA V PRAZE«.

Obr. 3:
Ostrčilův autograf
Norské balady,
s. 22 s datací
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 550)

Tato čistopisná partitura z Národní knihovny je jediným autografním pramenem Ostrčilovy úpravy *Norské balady*. Autograf obsahuje Ostrčilovu parcelaci, korektury, zvýrazněné nástupy recitátora, pravděpodobně tedy z této partitury Ostrčil při premiéře v roce 1909 dirigoval.

V roce 1929, opět při příležitosti Foersterových kulatých narozenin, provedlo Orchestrální sdružení skladbu znovu, tentokrát již pod taktovkou Jiřího Schulze, Ostrčilova nástupce v čele orchestru. (O Jiřím Schulzovi viz níže v textu o klavírní úpravě *Sirotky*.) V témže roce se Ostrčilův autograf dostal do fondů dnešní Národní knihovny, Orchestrální sdružení tedy pravděpodobně disponovalo opisem. Jeden opis Ostrčilovy instrumentální verze včetně orchestrálních partů je dnes uložen pod signaturou O 130 v archivu Českého rozhlasu, kde ji nahrál Václav Smetáček se Symfonickým orchestrem pražského rozhlasu, a byla tak ke slyšení i v dalších desetiletích 20. století.²¹

Sirotek

Druhým Ostrčilovým autografním notovým pramenem ze sbírky Hudebního oddělení Národní knihovny je suita z hudby k scénické pohádce *Sirotek* v klavírní úpravě Jiřího Schulze, která je zde uložena pod signaturou 59 R 1990. Historie vzniku skladby nás vede do sezóny 1904/05 v pražském Národním divadle, kde Ostrčil zaznamenal svůj první velký skladatelský úspěch s operou *Vlasty skon*. Tehdejší šéf činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil požádal mladého nadějněho skladatele, aby složil hudbu k jeho hře *Sirotek* na motivy pohádky *O dvanácti měsíčkách*,²² chystané pro letní provoz divadla.

Ostrčil pracoval na *Sirotkovi* v první polovině roku 1906.²³ Téhož roku 20. června pak měl *Sirotek* (v Kvapilově režii) premiéru. Při premiéře Ostrčil zaskakoval za nemocného dirigenta Františka Jílka, který představení s orchestrem nastudoval. Tehdy Ostrčil poprvé v životě řídil orchestr Národního divadla.

Ostrčil naplnil *Sirotku* množstvím hudebních nápadů, řadou tanců, melodramů, sólových i sborových písní a meziher. Aby hudba mohla fungovat i bez scénické výpravy, skladatel ještě téhož roku z uzavřených částí sestavil suitu pro symfonický orchestr o pěti částech: 1. Úvod, 2. Polka, 3. Balada, 4. Hra na honěnou, 5. Čardáš. Z Ostrčilovy strany šlo o prozíravý krok, protože další scénické nastudování Kvapilovy dramatické pohádky proběhlo až v roce 1940.²⁴ *Orchestrální suita z hudby k scénické pohádce Sirotek*, op. 10a, zazněla přeci jen častěji, byla opakovaně nahrána v rozhlase, vyšla na gramofonové desce²⁵ a stala se i předmětem další úpravy: o dvacet let později ji upravil pro klavír Jiří Schulz a tuto klavírní úpravu vydalo Hudební nakladatelství Foersterovy společnosti.²⁶

Jiří Schulz byl žákem Otakara Ostrčila v dirigování a jeho nástupcem ve vedení Orchestrálního sdružení v Praze v letech 1922-1935 (viz též výše podkapitulu o *Norské baladě*). Ostrčil učinil Schulze, který v orchestru hrál na lesní roh, svým asistentem, když sám roku 1920 stanul v čele opery Národního divadla, a po dvou letech mu orchestr předal. K svému žákovi musel mít speciální vztah – Jiří Schulz byl synovcem Anežky Schulzové, partnerky Zdeňka Fibicha, Ostrčilova milovaného učitele. I Fibich kdysi nechal dvacetiletého Ostrčila upravit několik svých skladeb.²⁷

Klavírní úprava vznikla v polovině dvacátých let, nejpozději roku 1927, kdy vyšla tiskem. A právě rukopis sign. 59 R 1990 uložený v Národní knihovně ČR byl přímou předlohou k vydání. Pramen je zčásti Schulzovým a zčásti Ostrčilovým autografem.

²¹ Evidujeme ji v programu rozhlasového vysílání např. 18. července 1949 nebo 6. června 1956.

²² KVAPIL, Jaroslav: *Sirotek. Národní pohádka se zpěvy a tanci*, Praha: E. Leschinger, 1906. V tomto vydání je uvedeno na titulní straně: »Hudbu složil Otakar Ostrčil.«

²³ Podle autografní skici a partitury, které jsou uloženy v NM-ČMH: skica v archivu Společnosti Otakara Ostrčila, partitura ve fondu Hudebněhistorického oddělení pod signaturou Tr B 092.

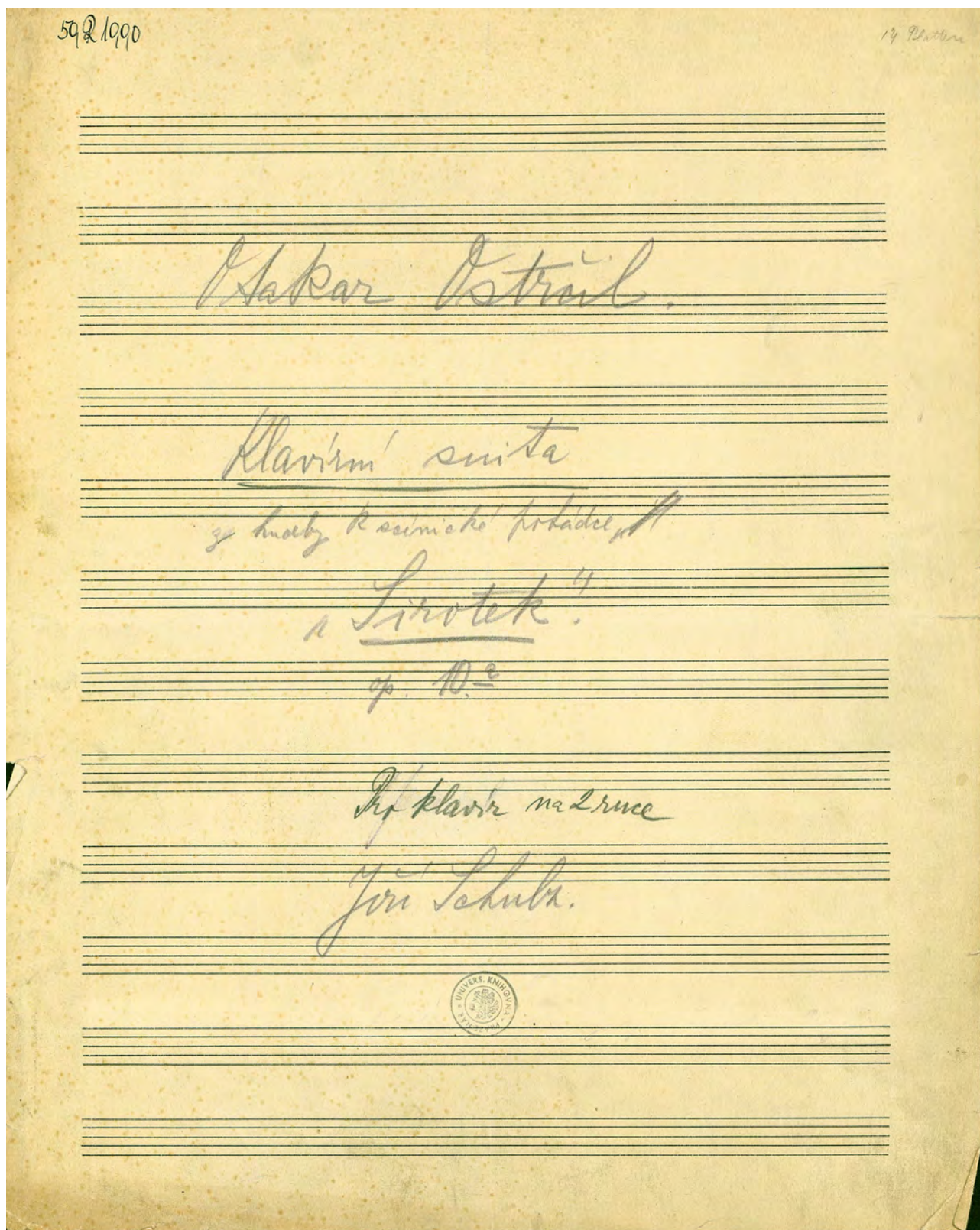
²⁴ Premiéra 14. prosince 1940 v pražském Národním divadle, dirigoval František Škvor, režie Vojta Novák, výtvarník Václav Gottlieb, choreograf Joe Jenčík.

²⁵ *Otakar Ostrčil: Orchestrální suita op. 10a*, Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK, diriguje Václav Smetáček, LP Supraphon 1951, DV 5215.

²⁶ OSTRČIL, Otakar: *Klavírní suita z hudby k scénické pohádce „Sirotek“ op. 10a: pro klavír na 2 ruce*, upravil Jiří Schulz, Praha: Hudební nakladatelství Foersterovy společnosti, 1927, 15 s. Exemplář v Národní knihovně ČR má signaturu 59 B 3733. (Existují další dvě úpravy *Sirotky*: 1. *Hudba ke Kvapilově dramatické pohádce Sirotek* v úpravě K. B. Jiráka pro čtyřruční klavír – pro nerealizované vydání v časopisu *Smetana*; 2. *Polka z hudby k scénické pohádce »Sirotek«*, pro dechový orchestr upravil Karel Mikuláščík, Praha: Ministerstvo národní obrany – Inspektorát vojenských hudeb, 1980.)

²⁷ Srov. výše pozn. 12.

Popis pramene

19 listů, titulní strana + 17 číslovaných stran hlavního notového textu + 8 listů příloh s opravami, perem; paginace tužkou Ostrčilovou rukou. Dvojitý papír a písmo:

- titulní strana (► Obr. 4), s. 1-6 (Úvod) a 8 listů příloh s opravami: Ostrčilův autograf 12-linkový notový papír, formát 320 × 255 mm na výšku, titul: »Otakar Ostrčil. I Klavírní suita I z hudby k scénické pohádce I „Širotek“ I op. 10.^a I Pro klavír na 2 ruce I Jiří Schulz.«
- s. 7-17 psány na větším papíře pravděpodobně Jiřím Schulzem, autorem klavírní úpravy 20-linkový notový papír formátu 345 × 265 mm na výšku, škrty Ostrčilovou rukou (škrtnuté takty opraveny Ostrčillem na přiložených listech), na s. 17 dole na konci skladby připsal tužkou: »Psáno 1906.«

Obr. 4:
Ostrčilův autograf
Širotky, titulní strana
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 1990)

Obr. 5:
Ostrčilův autograf
Siroťka, s. 1 (Úvod)
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 1990)

Na s. 1 tužkou cizí rukou (nakladatelskou) připsal »F. 25 S.« (číslo plotny; ➤ Obr. 5), passim další poznámky pro sazbu. Na fol. 1^r, 2^r [= s. 1] a na samostatných listech kulaté razítko: »NÁR. a UNIVERS. KNIHOVNA v PRAZE«.

Připsal na konci skladby »Psáno 1906« odkazuje k roku vzniku původní Ostrčilovy scénické hudby a orchestrální suity, nikoliv k Schulzově klavírní úpravě.

Tento pramen byl předlohou k vydání v Hudebním nakladatelství Foersterovy společnosti v roce 1927, jak vyplývá z porovnání rukopisu a edice a jak naznačují vydavatelské připsy, jako jsou číslo plotny na s. 1 autografu nebo poznámky k zalomení partitury. Pramen nám také odhaluje, že Ostrčil měl na úpravě své skladby výrazný podíl: sice ji svěřil svému žáku

a mladšímu kolegovi, ale všechny části pak podstatně revidoval (► Obr. 6-7), jednu část suity (1. Úvod) kompletně přepsal (◄ Obr. 5). Ostrčilovou rukou je psána i předloha titulního listu, kde je jako autor úpravy uveden Jiří Schulz (◄ Obr. 4).

Jiří Schulz je nejen upravovatelem Ostrčilovy suity; coby jeho nástupce u šéfdirigentského pultu provedl s Orchestrálním sdružením Ostrčilovu původní orchestrální verzi v den Ostrčilových padesátých narozenin 25. února 1929 ve Smetanově síni Obecního domu. Na stejném místě ji se svým orchestrem provedl v prosinci 1935 při prvním koncertu Orchestrálního sdružení po Ostrčilově smrti. Do třetice zazněla tamtéž na jaře roku 1939 na jubilejním padesátém

Obr. 6:
Schulzův [?] autograf
Sirotky, s. 9 se zásahy
Ostrčilovou rukou,
srov. Obr. 7
(Praha: NK ČR,
sign. 59 R 1990)

The image shows a page of handwritten musical notation for piano. It is divided into three systems, each starting with a circled number (1, 2, 3). The notation is in a grand staff (treble and bass clefs). The first system is marked with a circled '1' and a blue circle. The second system is marked with a circled '2' and a red 'X' at the beginning. The third system is marked with a circled '3' and a blue circle. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like 'pp' (pianissimo) and 'mp' (mezzo-piano). There are also handwritten annotations including 'Ped.' (pedal) and 'X' marks. A circular stamp from the National Library of the Czech Republic is visible in the upper right quadrant of the page.

Obr. 7:
Ostrčilův autograf
Sírotka, list s Ostrčilovými opravami k s. 9, srov. Obr. 6 (Praha: NK ČR, sign. 59 R 1990)

koncertě Orchestrálního sdružení a zároveň při příležitosti nedožitých Ostrčilových šedesátin, tentokrát již pod taktovkou dalšího šéfdirigenta tohoto tělesa, Iši Krejčího.

Schulzova-Ostrčilova klavírní úprava suity na rozdíl od orchestrální verze vyšla tiskem. Úvod ze *Sírotka* bylo možno slyšet v podání Tomáše Víška v Soběslavi při slavnosti spojené s odhalením Ostrčilovy busty a otevřením pamětní síně v létě 2019. Vzhledem k tomu, že Ostrčil prakticky nesložil žádnou klavírní skladbu (nepočítáme-li krátkou skladbu ve skice z gymnaziálních let pro pomaturitní oslavu ani *Prefudium*, které je skicou a zároveň fragmentem zamýšlené orchestrální skladby), je úprava *Sírotka* jediným Ostrčilovým opusem pro sólový klavír. A víme-li díky autografu sign. 59 R 1990, že *Úvod* upravil sám Ostrčil, je tato první část suity prakticky jediným autentickým Ostrčilovým kusem, který mají klavíristé k dispozici.

Závěr

Studie přináší přehled všech Ostrčilových autografních pramenů uložených k datu publikování (2022) ve fondu Hudebního oddělení Národní knihovny České republiky. Zasazuje je do historických souvislostí a zároveň je vyhodnocuje v kontextu současného stavu pramenů, a to na základě dlouhodobého průzkumu pramenů k Ostrčilovu životu a dílu. Nejdůležitější zjištění o ostrčilovských pramenech v Národní knihovně ČR jsou následující:

1. Rukopis se signaturou 59 R 550 je autografní čistopisnou partiturou Ostrčilovy instrumentace Foersterova melodramu *Norská balada*. Tato úprava vznikla v roce 1909 a byla provedena v téže roce při příležitosti Foersterových padesátin na koncertě pražského Orchestrálního sdružení, druhém koncertě pod Ostrčilovým vedením tohoto tělesa, koncertě výhradně z Foersterovy tvorby. Jedná se o jediný dochovaný autograf této verze a jeden z pouhých dvou pramenů (druhým je opis partitury v archivu Českého rozhlasu, tiskem instrumentální podoba skladby nevyšla). Podle poznámek v partituře Ostrčil při premiéře z tohoto pramene pravděpodobně dirigoval.
2. Klavírní úprava Ostrčilovy suity ze scénické hudby ke hře *Sirotek*, op. 10a (sign. 59 R 1990) je částečně psána Ostrčilovou rukou a částečně rukou Jiřího Schulze, který Ostrčilovu orchestrální suitu upravil pro klavír. Tento pramen byl předlohou k vydání v Hudebním nakladatelství Foersterovy společnosti v roce 1927, jak vyplývá z porovnání rukopisu a edice a jak naznačují příписy z nakladatelství. Tím se zároveň zpřesňuje datace pramene – horní hranicí je zmíněný rok vydání 1927. Rukopis nám také odhaluje, že Ostrčil měl na úpravě své skladby výrazný podíl: sice ji svěřil svému žákovi a mladšímu kolegovi Schulzovi, ale všechny části po něm významně revidoval, jednu část suity (1. Úvod) pak kompletně přepsal.
3. Soubor dopisů z Národní knihovny zde předkládáme ve formě kritické edice v Příloze. Čtyři Ostrčilovy dopisy jsou adresovány Ladislavu Vycpálkovi (1882-1969),²⁸ zakladateli a vedoucímu budoucího Hudebního oddělení Národní knihovny v letech 1923-1942;²⁹ tři ze čtyř těchto dopisů jsou adresovány přímo do pražského Klementina. Ostrčilovy dopisy Vycpálkovi se staly součástí fondů Hudebního oddělení v roce 1939, další Ostrčilova korespondence byla získána až po roce 2000. V rámci edice korespondence jsou identifikovány osobnosti, události a reálie traktované v dopisech. Za všechny zde zmiňme vzkaz se signaturou 59 L 626/2, u něhož určení koncertu má dopad na dataci. Ta byla dosud v katalogu Národní knihovny ČR uváděna v rozpětí »1914-1919« – v závěru vzkazu je řeč o Vinohradském divadle, a zřejmě proto byla datace vymezena obdobím, kdy Ostrčil působil ve zmíněné scéně jako šéf opery. Ostrčil ale provedl Foersterovu *Slavnostní ouverturu* a *Šípkovou Růženku*, k nimž požaduje provozovací materiál, na koncertě Orchestrálního sdružení k Foersterovým padesátým narozeninám v prosinci roku 1909. O jiné příležitosti, k níž by Ostrčil potřeboval materiály k oběma skladbám zároveň, nevíme. Jedná se shodou okolností o stejný koncert, na němž zazněla *Norská balada*, již je věnována první část této studie. Pátrání po okolnostech vzniku a provedení jedné skladby tak pomohlo určit dataci zdánlivě nesouvisejícího vzkazu (do Národní knihovny zakoupeného více než 60 let po akvizici partitury *Norské balady*). Poznávání historie je proces neustálého doplňování a upřesňování informací, z nichž každá může plnit roli důležitého dílu v celkovém obraze. Ke snaze rozšířit a propojit vědomosti o pramenech k dějinám hudby v českých zemích v první třetině 20. století se pokusila přispět i tato studie.

Zkratky institucí:

KLP	Koniasch Latin Press
NK ČR	Národní knihovna České republiky
NM-ČMH	Národní muzeum – České muzeum hudby
SNKLHU	Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

²⁸ Ve sbírce korespondence Hudebního oddělení Národní knihovny ČR se nachází celkem přibližně 120 dopisů od různých pisatelů adresovaných Ladislavu Vycpálkovi.

²⁹ Srov. ŠMÍDOVÁ, Ludmila: *Rukopisy Vítězslava Nováka ve sbírce Hudebního oddělení Národní knihovny ČR: Dokumenty k jeho tvorbě a vztahu k Ladislavu Vycpálkovi*, in: *Clavibus unitis* 11 (2022), č. 1, s. 3-38, https://www.acecs.cz/media/cu_2022_11_01_smidova.pdf; SVOBODOVÁ, Marie: *Ladislav Vycpálek a počátky hudebního oddělení Universitní knihovny v Praze*, in: *Ročenka Universitní knihovny v Praze 1956*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958, s. 62-66.

PŘÍLOHA:

Korespondence Otakara Ostrčila v Národní knihovně ČR

Ediční poznámka: Všechny dopisy jsou psány Ostrčilovou rukou. Ostrčil, vystudovaný bohemista a germanista a část svého života středoškolský učitel jazyků, píše moderním jazykem bez pravopisných chyb, proto bylo možno zvolit ke zpřístupnění jeho korespondence diplomatický přepis. Zkratky nejsou doplňovány, protože jsou jednoznačné a srozumitelné. Názvy děl jsou ponechány ve tvaru, v němž je uvádí pisatel, správná verze se pak nachází v poznámce pod čarou. Adresy na obálce nebo lístku jsou přepsány před vlastním textem dopisu, pro vyznačení meziřádkových předělů slouží svislice (I), údaje na versu obálky jsou odděleny dvojitou svislicí (II). Korespondenční jednotky byly seřazeny chronologicky, předtištěné pasáže jsou odlišeny šedou barvou pozadí.

■ Otakar Ostrčil → ?

Praha: NK ČR, sign. 59 L 626/2

Rok akvizice: 2001

Vizitka, 6,8 × 10,9 cm, s tištěným Ostrčilovým jménem

[Praha, 1909 ?]³⁰

Veletěný pane doktore!

Prosím, aby doručitelce tohoto lístku byly vydány hlasy Förstrovu ouvertury³¹ a „Růženky“³². Jde o rychlé opsání a Förster svolil. Račte to laskavě zaříditi.

S pozdravem /

Také svolení Vinohr. divadla je dáno.³³

[verso] Otakar Ostrčil

Veletěný pane doktore!
Prosím, aby doručitelce tohoto lístku
byly vydány hlasy Förstrovu ouvertury
a „Růženky“. Jde o rychlé opsání
a Förster svolil. Račte to laskavě
zaříditi.
S pozdravem
Také svolení Vinohr. divadla je dáno. 1899

Otakar Ostrčil

³⁰ Katalog Národní knihovny ČR uvádí dataci »[1914-1919]«, a to zřejmě na základě zmínky o Vinohradském divadle, v němž tehdy Ostrčil působil jako šéf opery. Díla uvedená v dopise, tj. Foersterovu *Slavnostní ouverturu* a *Šípkovou Růženku*, ale Ostrčil provedl již na koncertě Orchesterálního sdružení k 50. narozeninám J. B. Foerstera v prosinci 1909. Shodou okolností právě o tomto koncertu píšeme výše v podkapitole *Norská balada*. Nemůžeme však ani vyloučit, že materiály k oběma skladbám potřeboval při jiné příležitosti, ale nevíme o ní. Je proto pravděpodobné, že vzkaz pochází z roku 1909.

³¹ *Slavnostní ouvertura*, op. 70, k otevření Vinohradského divadla v roce 1907.

³² *Šípková Růženka*, op. 64, scénická hudba z roku 1901.

³³ Provozovací práva nebo materiály *Slavnostní ouvertury* mohly patřit Vinohradskému divadlu, protože skladba byla psána k jeho otevření (tehdy Městské divadlo Královských Vinohrad) v roce 1907.

■ Otakar Ostrčil → Jindřich Květ³⁴

Praha: NK ČR, sign. 59 L 752

Rok akvizice: 2017

Smíchov, 23. IX. 191[3?]

Korespondenční lístek, 9 × 14 cm, verso vacat

Pan | Jindř. Květ. | Kr. Vinohrady, | Jungmannova 55.

23. IX. 191[3?]

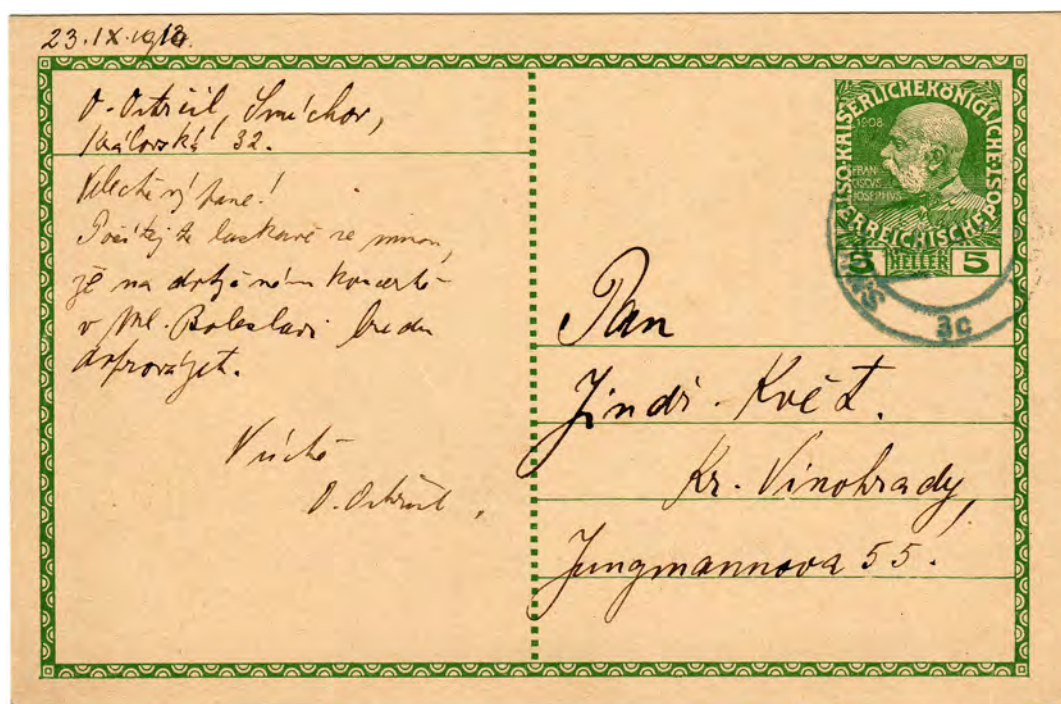
O. Ostrčil, Smíchov, | Královská 32.

Veletěný pane!

Počítejte laskavě se mnou, že na dotyčném koncertě v Ml. Boleslavi budu doprovázet.³⁵

V úctě

O. Ostrčil.

³⁴ Jindřich Květ (15. 7. 1890, Jindřichův Hradec – 31. 8. 1948, Praha) – právník, hudební vědec a spisovatel, aktivní v pražském Hudebním klubu.

³⁵ Koncert nezjištěn, mohl ale souviset s činností pražského Hudebního klubu, kde se Jindřich Květ podílel na organizaci akcí a kde Ostrčil často vystupoval jako klavírista-doprovazeč. Koncerty a hudebně vzdělávací pořady pak tato skupina hudebních historiků a interpretů kolem Nejedlého organizovala i mimo Prahu.

■ Otakar Ostrčil → ?

Praha: NK ČR, sign. 59 L 626/1

Rok akvizice: 2001

Vizitka, 6,4 × 10,5 cm, s tištěným Ostrčilovým jménem

[Praha], 20. IV. 1914

Velectěný pane archiváři!³⁶Vydejte laskavě p. dr. Štěpánovi³⁷ klav. výtahy mých oper „Vlasty skon“ a „Kunálovoy oči“!³⁸

V úctě

O. Ostrčil.

20/4 1914

[verso] Otakar Ostrčil

Velectěný pane archiváři!
Vydejte laskavě p. dr. Štěpánovi klav. výtahy
mých oper „Vlasty skon“ a „Kunálovoy oči“!
V úctě
O. Ostrčil.
20/4/1914.

Otakar Ostrčil

³⁶ Pravděpodobně se jedná o archiváře Národního divadla, které obě Ostrčilovy opery uvedlo. Dobové provozovací materiály jsou v Archivu Národního divadla dodnes. Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, *Otakar Ostrčil* (← pozn. 1), s. 143 (*Vlasty skon*) a 155 (*Kunálovoy oči*).

³⁷ Václav Štěpán (1889-1944) – český klavírista, pedagog, muzikolog a skladatel.

³⁸ Viz výše pozn. 36.

■ Otakar Ostrčil → Ladislav Vycpálek

Praha: NK ČR, sign. 59 L 146

Rok akvizice: 1939

Praha-Smíchov, 16. III. 1919

Dopis (2 fol., fol. 1^v a 2^v vacat), 17 × 13 cm + obálka

Veletčtý pán I p. dr. Lad. Vycpálek, I hudební skladatel I Praha I. I Klementinum. – Uni-
versitní I knihovna.

II O. Ostrčil, Smíchov, Královská 32.

[fol. 1^v]

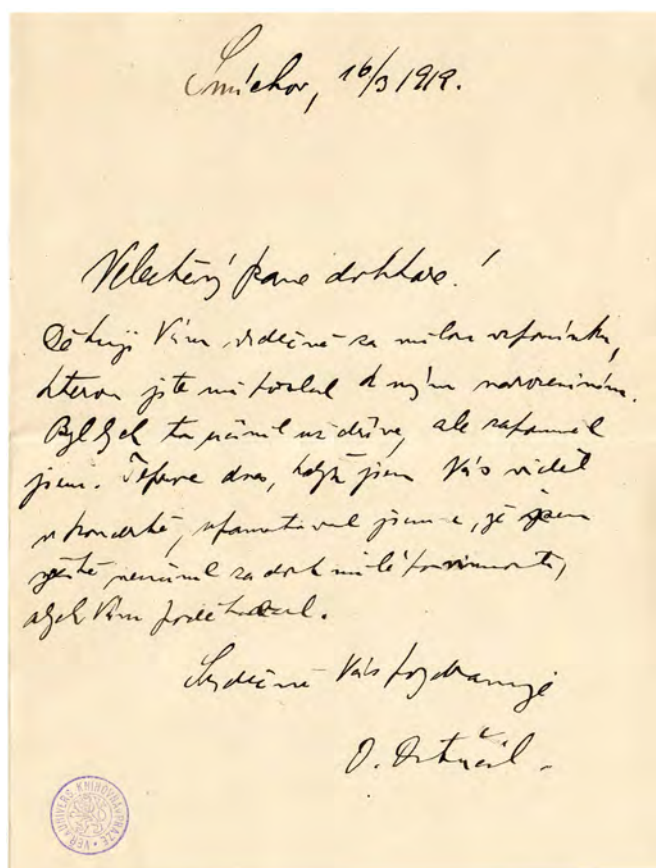
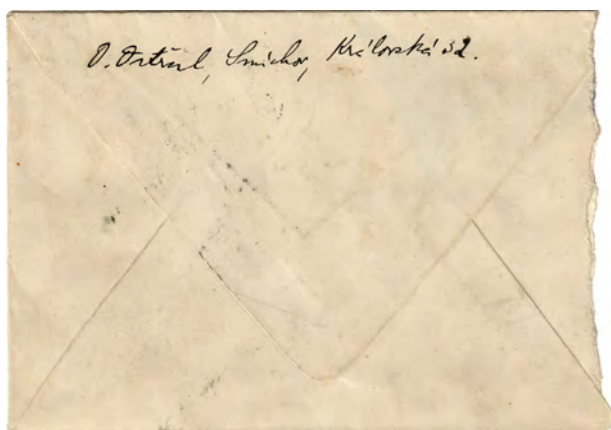
Smíchov 16/3 1919

Veletčtý pane doktore!

Děkuji Vám srdečně za milou vzpomínku, kterou jste mi poslal k mým narozeninám.³⁹
Byl bych to učinil už dříve, ale zapomněl jsem. Teprve dnes, když jsem Vás viděl na kon-
certě,⁴⁰ upamatoval jsem se, že jsem ještě neučinil za dost milé povinnosti, abych Vám
poděkoval.

Srdečně Vás pozdravuje

O. Ostrčil.

³⁹ Otakar Ostrčil se narodil 25. února 1879.

⁴⁰ 16. března 1919 se konal XIX. koncert České filharmonie, na programu byl Beethovenův Klavírní koncert Es dur a Novákova Bouře, dirigoval Václav Talich, sólistou byl Jan Heřman, viz VOMÁČKA, Boleslav: *Koncerty České filharmonie*, in: *Hudební revue* 12 (1918/19), č. 7, s. 288-291, zde s. 289-290, <https://www.digitalni knihovna.cz/mlp/uuid/uuid:26e870d9-1482-11e6-b5db-001b63bd97ba>.

■ Otakar Ostrčil → ?

Praha: NK ČR, sign. 59 L 626/3

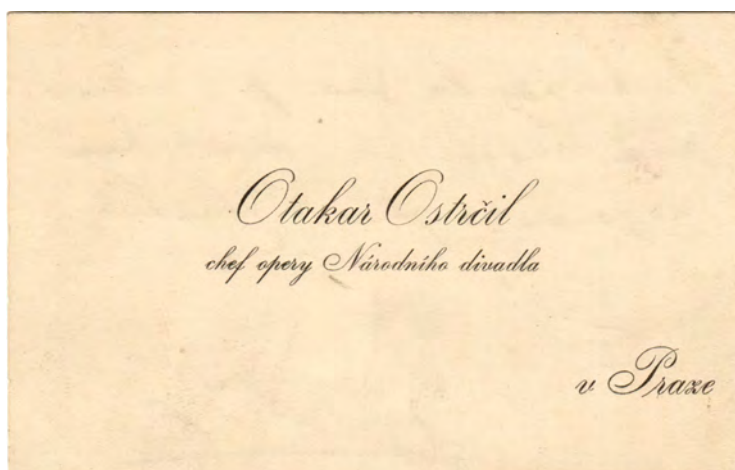
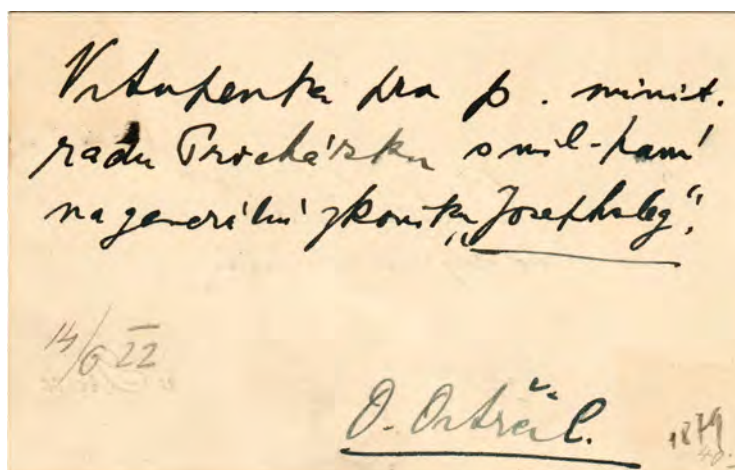
Rok akvizice: 2001

Vizitka, 6,2 × 9,8 cm, s tištěným Ostrčilovým jménem a povoláním [Praha], [14.?] VI. 1922

Vstupenka pro p. minist. radu Procházku⁴¹ s mil. paní na generální zkoušku „Josephsleg.“⁴²

O. Ostrčil

[přepis tužkou cizí rukou:] 14/6 22

Otakar Ostrčil | *chef opery Národního divadla* | v Praze

⁴¹ Pravděpodobně Rudolf Procházka (23. 2. 1864, Praha – 24. 3. 1936, Praha), český německojazyčný právník, hudební skladatel a publicista (používal též pseudonym Leon Elms). Procházka studoval hru na housle a skladbu u Z. Fibicha a J. B. Foerster. Zastával různá úřední místa, v roce 1922 byl jmenován ministerským radou. Byl spoluzakladatelem a prvním předsedou pražské Německé hudební akademie. Prosadil četné věci ve prospěch české hudby (soudpis zvonů a varhan, subvence České filharmonii atd.). V letech 1910-1925 působil jako zemský hudební referent, vedle toho byl místopředsedou c. k. zkušební komise pro učitele hudby na středních školách, členem direktoria pražské konzervatoře (1904-1918), členem znaleckého sboru pro obor hudebního umění v Praze. Jako publicista přispíval do pražských deníků *Prager Tagblatt* a *Prager Abendblatt*. Procházka byl považován za odborníka v oblasti autorských práv a působil mj. jako zástupce vlády v pracovním výboru pro německou lidovou píseň v Čechách. Autor knihy *Mozart in Prag* (1892).

⁴² Richard STRAUSS: *Legenda o Josefovi*, orig. *Josephslegende*, op. 63, balet o jednom dějství na libreto Huga von Hofmannsthal a Harryho Grafa Kesslera. Zkomponován v letech 1912-14, premiéra v pařížské opeře 14. května 1914, premiéra v pražském Národním divadle 14. června 1922.

■ Otakar Ostrčil → Ladislav Vycpálek

Praha: NK ČR, sign. 59 L 129

Rok akvizice: 1939

[Praha], 18. V. 1931

Dopis (2 fol., fol. 1^v a 2^v vacat), 21 × 16,2 cm + obálka

Pan I dr. Lad. Vycpálek, I hudební skladatel. I Praha I. I Klementinum. I Universitní knihovna.

II CHEF OPERY A MÍSTOŘEDITEL I NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE

[fol. 1^v]CHEF OPERY A MÍSTOŘEDITEL 18/5 31.
NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE

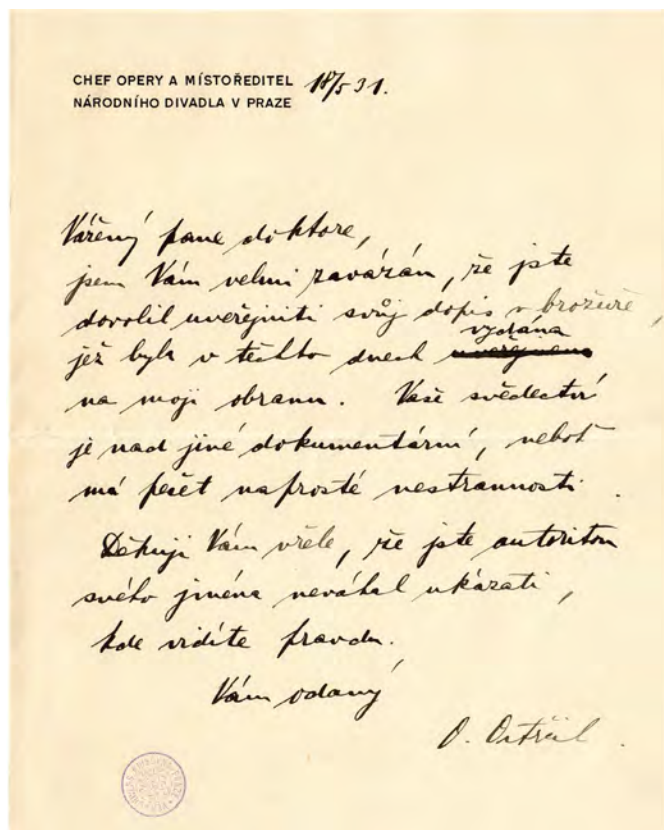
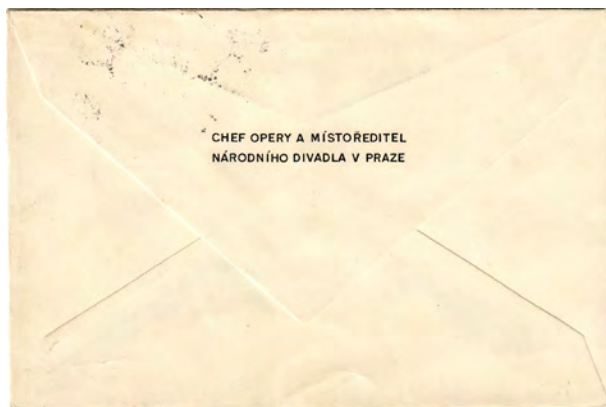
Vážený pane doktore,

jsem Vám velmi zavázán, že jste dovolil uveřejnit svůj dopis v brožurě, jež byla v těchto dnech ~~uveřejněna~~ vydána na moji obranu.⁴³ Vaše svědectví je nad jiné dokumentární, neboť má pečet naprosté nestrannosti.

Děkuji Vám vřele, že jste autoritou svého jména neváhal ukázat, kde vidíte pravdu.

Vám odaný

O. Ostrčil.

⁴³ Ve sporu Vítězslava Nováka s Otakarem Ostrčillem, jež Novák vyvolal při příležitosti jubilejního cyklu Novákových oper v Národním divadle koncem roku 1930, protože se cítil dotčen odsunutím (roztržením) svého operního cyklu ve prospěch Fibichových oslav a vyčetl Ostrčilovi nedostatečné nastudování svých děl, srov. brožuru NOVÁK, Vítězslav: *Vítězslav Novák contra Otakar Ostrčil*, Praha: A. Neubert, 1931, 32 s. Představitelé české hudební kultury zareagovali rovněž brožurou, v níž se většinou zastali Ostrčila, srov. REKTORYS, Aleš et al.: *Otakar Ostrčil či Vítězslav Novák: odpověď na brožuru Vítězslava Nováka »Vítězslav Novák contra Otakar Ostrčil«*, Praha: Melantrich, 1931. Vycpálek na žádost, aby při této příležitosti vyjádřil svůj postoj, spíše popsal svůj komplikovaný vztah k Novákovi, srov. tamtéž, s. 65-66:

»Pane redaktore, žádáte mne o projev ke sporu Novák – Ostrčil. Promiňte mi, že Vám takový projev nenapišu. Dávám však Vám k použití náčrt dopisu Novákovi, jak jsem si jej koncipoval bezprostředně po jednom z jeho novinářských zaslán. Dopis zní: *Mistrě! Píšete v novinách, že jste obdržel řadu projevů od osob, které sympatisují s Vaším bojem proti Ostrčilovi. Budte ujištěn, že je naproti tomu také mnoho osob, které s bolestí sledují Vaši nynější polemickou činnost. Troufám si tvrdit, že t i t o jsou Vaši opravdoví přátelé. V plné účtě L. V.*

■ Otakar Ostrčil → Ladislav Vycpálek

Praha: NK ČR, sign. 59 L 108

Rok akvizice: 1939

Dopis (2 fol., fol. 1^v a 2^{rv} vacat), 20,9 × 16,1 cm + obálka

Praha, 23. II. 1932

Pan I dr. Ladisl. Vycpálek, I hudební skladatel. I Praha.

II CHEF OPERY A MÍSTOŘEDITEL I NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE

[fol. 1^v]CHEF OPERY A MÍSTOŘEDITEL
NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE

23/2 32.

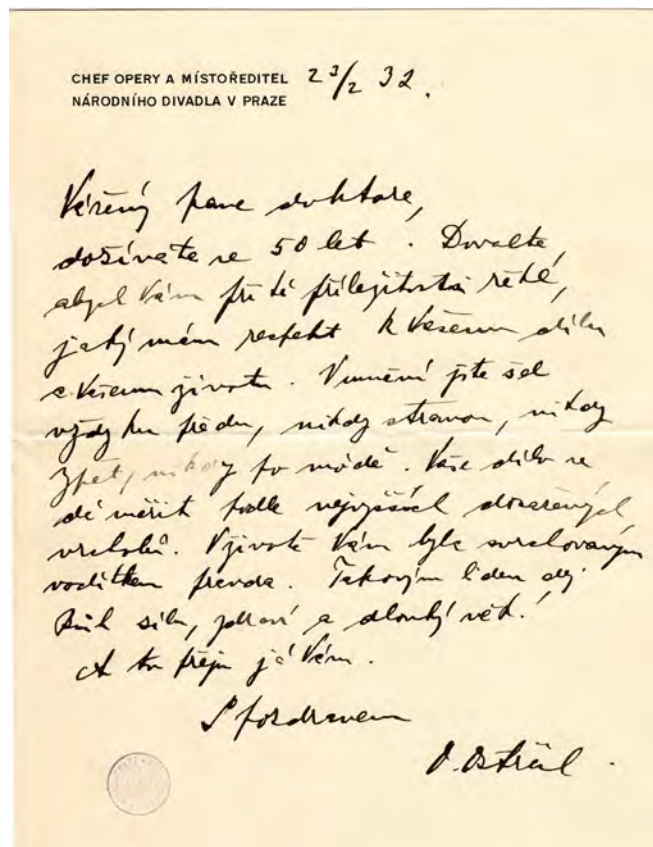
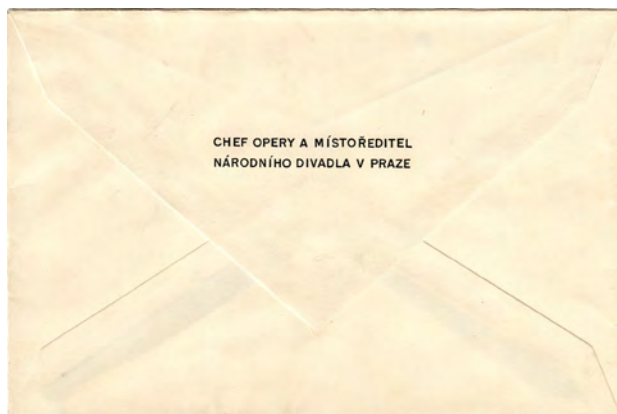
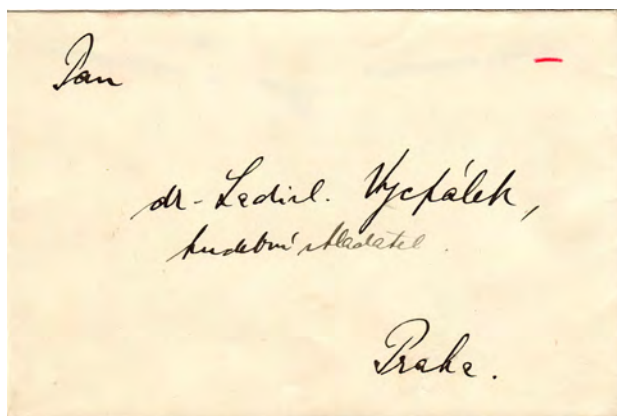
Vážený pane doktore,

dožíváte se 50 let.⁴⁴ Dovolte, abych Vám při té příležitosti řekl, jaký mám respekt k Vašemu dílu a Vašemu životu. V umění jste šel vždy ku předu, nikdy stranou, nikdy zpět, nikdy po módě. Vaše dílo se dá měřit podle nejvyšších dosažených vrcholů. V životě Vám byla svrchovaným vodítkem pravda. Takovým lidem dej Bůh sílu, zdraví a dlouhý věk!

A to přeju já Vám.

S pozdravem

O. Ostrčil.

Několik dní jsem rozvažoval, mám-li či nemám-li tento dopis Novákovi poslat. Když jsem si však uvědomil Novákovo nepřátelské stanovisko vůči mně a zejména to, že moji upřímnou a srdečnou gratulaci k šedesátinám neuznal vůbec za hodnou odpovědi, odložil jsem náčrt a dopis neposlal.

Jinak se snad pamatujete, pane redaktore, že přes to přese všechno jsem já jediný ze starších žáků Novákových poslal svou skladbu, když byl v Moderním spolku pořádán na jeho počest koncert z komposic jeho žáků? Myslím, že tento fakt je dostatečným průkazem toho, že jsem se mohl počítati mezi opravdové přátele Novákovy. S pozdravem Ladislav Vycpálek, Praha, 23. března 1931«

Viz též SMOLKA, Jaroslav: *Ladislav Vycpálek: tvůrčí vývoj*, Praha: SNKLHU, 1960, s. 142; ŠMÍDOVA, *Rukopisy Vítězslava Nováka* (← pozn. 29), s. 8, 10-11 a 38.

⁴⁴ Ladislav Vycpálek se narodil 23. února 1882.

■ Otakar Ostrčil → Ladislav Vycpálek

Praha: NK ČR, sign. 59 L 128

Rok akvizice: 1939

Praha, 11. IX. 1933

Dopis (1 fol., fol. 1^v vacat), 28,3 × 20,2 cm + obálka

Vážený pán I p. dr. Lad. Vycpálek, I hudební skladatel. I Praha I. I Klementinum. I Univer-
sitní knihovna.

II O. Ostrčil, Smíchov, I Zborovská 32.

[fol. 1^v] Praha 11/9 33.

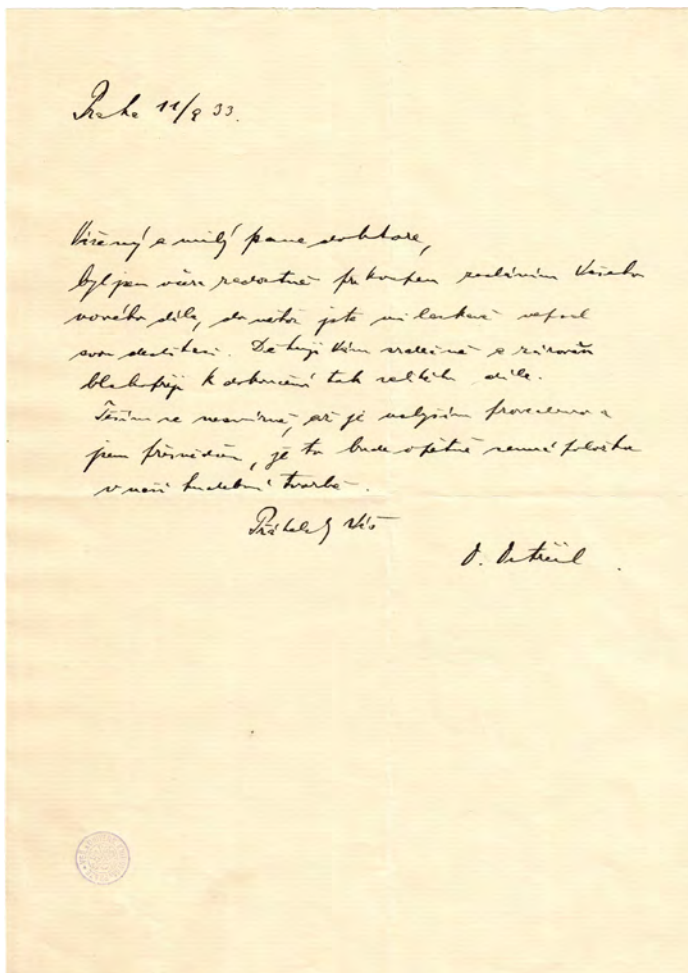
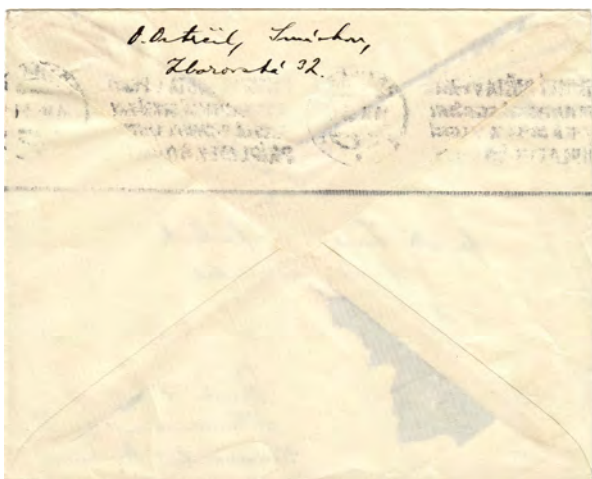
Vážený a milý pane doktore,

byl jsem včera radostně překvapen zasláním Vašeho nového díla, do něhož jste mi
laskavě vepsal svou dedikaci.⁴⁵ Děkuji Vám srdečně a zároveň blahopřeji k dokončení tak
velkého díla.

Těším se nesmírně, až je uslyším provedeno a jsem přesvědčen, že to bude opět cenná
položka v naší hudební tvorbě.

Prátelsky Váš

O. Ostrčil.

⁴⁵ Jedná se s největší pravděpodobností o skladbu *Blahoslavený ten člověk*, op. 23, z roku 1933, kantátu na slova *Knihy žalmů*. Dílo je věnováno T. G. Masarykovi. Již v roce 1933 skladba vyšla tiskem u Hudební matice Umělecké besedy, Vycpálek tedy Ostrčilovi zřejmě poslal tištěné vydání s vlastnoručním věnováním.